

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

(ฉบับชั่วคราว)

ตราไว้ ณ วันที่ ๙ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๙๐

รังสิต กรมมณฑลพายัพนครนทร

เป็นปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้
ประกาศว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ตราไว้
และได้ใช้เป็นกฎหมายปกครองประเทศชาติมาตั้งแต่ พ.ศ.
๒๔๗๕ และได้มาเปลี่ยนแปลงแก้ไขประกาศใช้เป็น

ตอนที่ ๕๓ เล่ม ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

ฉบับใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๕ นั้น นับว่าเป็นรัฐธรรมนูญ
ที่เหมาะสมกับประเทศชาติในกาลสมัยที่ล่วงแล้วมา

บัดนี้ประเทศชาติตกอยู่ในภาวะวิกฤตกาล ประชาชน
พลเมืองได้รับความลำบากเดือดร้อน เพราะขาดอาหาร
ขาดเครื่องนุ่งห่ม และขาดแคลนสิ่งอื่น ๆ นานัปการ เครื่อง
บริโภคและอุปโภคทุกอย่างมีราคาสูงขึ้นกว่าแต่ก่อนเป็น
อันมาก เป็นเหตุให้เกิดความเสื่อมทรามในศีลธรรมอย่าง
ไม่เคยมีมาแต่กาลก่อนขึ้นในประชาชน บรรดาผู้บริหาร
ราชการแผ่นดิน และสภา ไม่อาจดำเนินการแก้ไข สิ่งที่ไม่ดี
ให้กลับเข้าสู่ภาวะอย่างเดิมได้ การดำเนินการของรัฐบาล
และการควบคุมราชการฝ่ายบริหารของรัฐสภา เพื่อ
มุ่งหมายที่จะช่วยกันแก้ไขให้ดีขึ้น ตามวิถีทางที่กำหนดไว้
ในรัฐธรรมนูญฉบับนั้น ไม่ประสพผลดีเลยแม้แต่น้อย
เป็นการผิดหวังของประชาชนทั้งประเทศ และตรงกัน
ข้ามกลับทำให้เห็นว่า การแก้ไขทุกอย่างเป็นเหตุที่ทำให้
ประเทศชาติทรุดโทรมลงเป็นลำดับ ถ้าจะคงปล่อยให้เป็น
ไปตามชะตากรรม ก็จะนำมาซึ่งความหายนะแก่ประเทศ

ตอนที่ ๕๓ เล่ม ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๘ พฤศจิกายน ๒๔๕๐

ชาติอย่างไม่มีสุดสิ้น จนถึงกับว่าจะไม่ดำรงอยู่ในภาวะ
อันควรแก่ความเป็นไทยต่อไปอีกได้

ราษฎรไทยส่วนมากผู้สนใจต่อการนี้พร้อมด้วยทหารของ
ชาติได้พร้อมใจกันนำความขึ้นกราบบังคมทูล ขอให้เลิกใช้
รัฐธรรมนูญปัจจุบัน และประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่
อันจะเป็นวิถีทางจรรโลงประเทศชาติให้วัฒนาถาวร อีกทั้งจะ
เป็นทางบำบัดทุกข์เข็ญของประชาชนทั้งปวงให้เข้าสู่ภาวะปกติ
ได้สืบไป

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เลิกใช้
รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน และให้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ตั้งแต่นั้นเป็นต้นไป

บททั่วไป

มาตรา ๑ ประเทศไทย เป็น ราชอาณาจักร อันหนึ่ง
อันเดียวจะแบ่งแยกมิได้

ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิดหรือศาสนาใดย่อม
อยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน

ตอนที่ ๕๓ เล่ม ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๘ พฤศจิกายน ๒๔๕๐

มาตรา ๒ อำนาจอธิปไตยย่อมมาจากปวงชนชาวไทย
พระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้น แต่โดยบท
บัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้.

หมวด ๑

พระมหากษัตริย์

มาตรา ๓ องค์พระมหากษัตริย์ ดำรงอยู่ในฐานะอัน
เป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้

มาตรา ๔ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะและ
ทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก

มาตรา ๕ พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย

มาตรา ๖ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติทาง
รัฐสภา และทรงประกาศแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา

มาตรา ๗ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจบริหารราชการ
แผ่นดินทางคณะรัฐมนตรี และทรงประกาศแต่งตั้งนายก
รัฐมนตรี

มาตรา ๘ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจตุลาการทางศาล

ฉบับพิเศษ หน้า ๕

ตอนที่ ๕๓ เล่ม ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๕ พฤศจิกายน ๒๔๕๐

มาตรา ๘ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งอภิรัฐมนตรีเป็นตำแหน่งสำหรับถวายคำปรึกษาในราชการแผ่นดิน

มาตรา ๑๐ ในเมื่อพระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักรหรือด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งจะทรงบริหารพระราชภาระไม่ได้ จะได้แต่งตั้งอภิรัฐมนตรีขึ้นเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ถ้าพระมหากษัตริย์มิได้ทรงตั้งหรือไม่สามารถจะทรงตั้งได้ ก็ให้คณะอภิรัฐมนตรีเข้าบริหารราชการแผ่นดินในหน้าที่คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ทันที

มาตรา ๑๑ ในกรณีที่ราชบัลลังก์ว่างลง และมีได้มีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามความในมาตรา ๑๐ ก็ให้คณะอภิรัฐมนตรีเข้าบริหารราชการแผ่นดินในหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ชั่วคราว จนกว่าจะได้ประกาศแต่งตั้งผู้สืบสันตติวงศ์ในหน้าที่พระมหากษัตริย์ต่อไป

มาตรา ๑๒ การสืบราชสมบัติให้เป็นไปโดยนัยแห่งกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ และประกอบด้วยความเห็นชอบของรัฐสภา

หมวด ๒

อภิรัฐมนตรี

มาตรา ๑๓ อภิรัฐมนตรีเป็นตำแหน่งประจำมีอำนาจเป็นผู้บริหารราชการในพระองค์ และถวายคำปรึกษาแก่พระมหากษัตริย์

มาตรา ๑๔ อภิรัฐมนตรีเป็นที่ปรึกษาของพระมหากษัตริย์ด้วยการถวายความเห็นโดยชอบและถูกต้อง เพื่อประโยชน์แก่ประเทศชาติทุกสาขา

มาตรา ๑๕ ในขณะอภิรัฐมนตรีจะทรงพระกรุณาแต่งตั้งผู้อาวุโสเป็นประธานคณะหนึ่งนาย

มาตรา ๑๖ อภิรัฐมนตรีจะพ้นหน้าที่ต่อเมื่อ ลาออก ทุพพลภาพ หรือตาย

มาตรา ๑๗ เมื่อตำแหน่งอภิรัฐมนตรีว่างลงจะได้มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งแทน อย่างน้อยผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งแทน จะต้องมียศสมบัติ เป็นผู้รับราชการประจำมาแล้วไม่น้อยกว่า ๒๕ ปี และเคยรับราชการอย่างต่ำตำแหน่ง

ตอนที่ ๕๓ เล่ม ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

อธิบดี หรือเคยเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมาแล้วไม่น้อยกว่า ๔ ปี

มาตรา ๑๘ คณะอภิวุฒมนตรีมีหน่วยราชการขึ้นอยู่กับตามที่จะมีประกาศเป็นพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๑๙ ประธานคณะอภิวุฒมนตรีจะได้อบรมหาษาให้อภิวุฒมนตรีคนใดบัญชาหน่วยราชการที่กำหนดตามพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๒๐ การบรรจุ การแต่งตั้ง การถอดถอน การลงโทษ การกำหนดคุณสมบัติข้าราชการ ให้เป็นไปโดยกฎหมาย

หมวด ๓

สิทธิและหน้าที่ของชนชาวไทย

มาตรา ๒๑ บุคคลย่อมมีฐานะเสมอกันตามกฎหมายฐานะันตรศักดิ์ โดยกำเนิดก็ดี โดยแต่งตั้งก็ดี หรือโดยประการอื่นก็ดี ไม่กระทำให้เกิดเอกสิทธิอย่างใดเลย

มาตรา ๒๒ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาหรือลัทธินิยมใด ๆ และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรม

ฉบับพิเศษ หน้า ๘

ตอนที่ ๕๓ เล่ม ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๕ พฤศจิกายน ๒๔๘๖

ตามความเชื่อถือของคน เมื่อไม่เป็นปฏิบัติต่อหน้าที่ของพลเมือง และไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

มาตรา ๒๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพโดยบริบูรณ์ในร่างกาย เกหะสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การศึกษาอบรม การชุมนุมสาธารณะ การตั้งสมาคม การอาชีพ ทั้งนี้ภายใต้บังคับแห่งตัวบทกฎหมาย

มาตรา ๒๔ บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ภายในเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๒๕ บุคคลมีหน้าที่เคารพต่อกฎหมาย และมีหน้าที่ป้องกันประเทศ ช่วยเหลือราชการทางเสียดาษี และอื่น ๆ ภายในเงื่อนไข และโดยวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ต้องมีการศึกษาและการอาชีพ

หมวด ๔

อำนาจนิติบัญญัติ

ส่วนที่ ๑

บททั่วไป

มาตรา ๒๖ รัฐสภาประกอบด้วย วุฒิสภา และสภาผู้แทน ไม่ว่าจะประชุมแยกกันหรือร่วมกัน

มาตรา ๒๗ ร่างพระราชบัญญัติทั้งหลายจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ด้วยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา

มาตรา ๒๘ การตราพระราชบัญญัติขึ้น เป็นกฎหมายให้มีผลย้อนหลัง เป็นการยกโทษบุคคลในทางอาญา นั้นจะกระทำมิได้

มาตรา ๒๙ ร่างพระราชบัญญัติซึ่งรัฐสภาได้ทำขึ้นเสร็จแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวาย เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

มาตรา ๓๐ ถ้าพระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัตินั้น จะได้พระราชทานคืนมายังรัฐสภา

ตอนที่ ๕๓ เล่ม ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๕ พฤศจิกายน ๒๔๘๐

ภายในหนึ่งเดือน รัฐสภาจะต้องปรึกษากันใหม่ ถ้ารัฐสภา
ลงมติยืนยันตามเดิม ให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัติ
นั้นขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อถวายประกาศใช้ต่อไป

มาตรา ๓๑ ร่างพระราชบัญญัติทั้งที่หาข่าจะเสนอมายัง
คณะรัฐมนตรีหรือจากสมาชิกรัฐสภาก็ได้

มาตรา ๓๒ บุคคลใดจะเป็นสมาชิกวุฒิสภา และสภา
ผู้แทนขณะเดียวกันไม่ได้

มาตรา ๓๓ วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกที่พระมหากษัตริย์ทรง
เลือกตั้งมีจำนวนเท่าสมาชิกสภาผู้แทน

มาตรา ๓๔ สมาชิกภาพแห่งวุฒิสภา มีกำหนดเวลา
คราวละ ๖ ปี เฉพาะเมื่อวาระเริ่มแรกเมื่อครบกำหนด ๓ ปี
ให้มีการเปลี่ยนสมาชิกทั้งหนึ่งโดยวิธีจับสลาก

มาตรา ๓๕ สมาชิกภาพแห่งวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อ

(๑) ถึงคราวออกตามวาระ

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

ตอนที่ ๕๓ เล่ม ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๘ พฤศจิกายน ๒๔๕๐

มาตรา ๓๖ ในระหว่างที่สภาผู้แทนถูกยุบ ถ้าจำเป็นจะ
มีการประชุมวุฒิสภาทำได้

ส่วนที่ ๒

สภาผู้แทน

มาตรา ๓๗ สภาผู้แทนประกอบด้วยสมาชิกที่ราษฎร
เลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทน

สมาชิกสภาผู้แทน ต้องไม่เป็นข้าราชการประจำ

การเลือกตั้งสมาชิก สภา ผู้แทน ให้ใช้วิธี เลือก ตั้ง ออก
เสียงโดยตรงและลับ

มาตรา ๓๘ คุณสมบัติของผู้เลือกตั้งและผู้สมัครรับ
เลือกตั้ง ซึ่งห้ามลักษณะที่บ่อนะวิธีการเลือกตั้งและจำนวน
สมาชิก ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิก
สภาผู้แทน และอย่างน้อยผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องมีเชื้อชาติ
เป็นไทยและอายุไม่ต่ำกว่า ๓๕ ปี

มาตรา ๓๙ อายุของ สภาผู้แทนมีกำหนดเวลาคราวละ
๔ ปี

ตอนที่ ๕๓ เล่ม ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๘ พฤศจิกายน ๒๔๘๐

ถ้าตำแหน่งสมาชิกว่างลงเพราะเหตุอื่น นอกจากถึงคราวออกตามอายุหรือยุบสภา ให้เลือกตั้งสมาชิกขึ้นแทนภายในกำหนดเวลาเก้าสิบวัน เว้นแต่อายุของสภาจะเหลือไม่ถึงหกเดือน และสมาชิกที่เข้ามาแทนนั้นย่อมอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลาของผู้ซึ่งตนแทน

มาตรา ๔๐ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนเพื่อให้ราษฎรเลือกตั้งสมาชิกมาใหม่ ในพระราชกฤษฎีกาให้ยุบสภา ต้องมีกำหนดเวลาให้เลือกตั้งสมาชิกใหม่ภายในเก้าสิบวัน

การยุบสภาผู้แทนจะยุบได้ครั้งเดียวในเหตุการณ์เดียวกัน

มาตรา ๔๑ สมาชิกภาพแห่งสภาผู้แทนสุดสิ้นลงเมื่อ

- (๑) ถึงคราวออกตามอายุของสภาหรือยุบสภา
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก

(๔) ขาดคุณสมบัติตามที่กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน

ส่วนที่ ๓

บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง

มาตรา ๔๒ สมาชิกสภาผู้แทนมีสิทธิเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรีรายตัวหรือทั้งคณะก็ได้ โดยมีสมาชิกรับรองไม่ต่ำกว่า ๒๕ คน การลงมติในกรณีเช่นนี้มีให้กระทำในวันเดียวกันกับวันที่ปรึกษา

มาตรา ๔๓ ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน ต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่า จะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๔๔ สมาชิกวุฒิสภาและสภาผู้แทนย่อมเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทย ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมายใด ๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ใจ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนชาวไทย

มาตรา ๔๕ พระมหากษัตริย์ทรงตั้งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนตามมติของสภานั้น ๆ ให้เป็นประธานแห่งสภาคนหนึ่ง เป็นรองประธานคนหนึ่งหรือหลายคนก็ได้

ตอนที่ ๕๖ เล่ม ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

มาตรา ๕๖ ประธานวุฒิสภาและประธานสภาผู้แทน
หน้าที่ดำเนินกิจการของสถาบันฯ ให้เป็นไปตามระเบียบ
รองประธานมีหน้าที่ทำกิจการแทนประธานเมื่อประธานไม่
อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

มาตรา ๕๗ ในเมื่อประธานและรองประธานวุฒิสภา
หรือสภาผู้แทนไม่อยู่ในที่ประชุม ให้สมาชิกของสถาบันฯ
เลือกขึ้นชื่อเองเป็นประธานในคราวประชุมนั้น

มาตรา ๕๘ ภายประชุมของวุฒิสภาที่ตี หรือของสภา
ผู้แทนที่ตี ทุกคราวต้องเป็นสมาชิกมาประชุมไม่ต่ำกว่าหนึ่งใน
สามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด จึงจะถือเป็นองค์ประชุมได้

มาตรา ๕๙ การลงมติวินิจฉัยข้อปรักันนั้น ให้ถือเอา
เสียงข้างมากเป็นประมาณ เว้นแต่เรื่องซึ่งมีบทบัญญัติไว้
เป็นพิเศษในรัฐธรรมนูญนี้

สมาชิกคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้ามี
จำนวนเสียงจะแน่นอนเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออก
เสียงเพิ่มขึ้นได้อีกเสียงหนึ่ง และเป็นเสียงชี้ขาด

ตอนที่ ๕๓ เล่ม ๕๔ ราชกิจจานุเบกษา ๕ พฤศจิกายน ๒๔๕๐

มาตรา ๔๐ ในที่ประชุมแห่งสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าว
ถ้อยคำใด ๆ ในทางแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็น
เห็นหรือออกเสียงลงคะแนน ย่อมมีอำนาจสิทธิโดยเด็ดขาด
ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าว สมาชิกผู้นั้นในทางใด
มิได้

เอกสิทธิ์นี้คุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์หรือโฆษณาการประชุม
โดยคำสั่งของสภา และคุ้มครองไปถึงผู้ที่สภานิติบัญญัติ
ข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมด้วย

มาตรา ๕๑ สมัยประชุมของวุฒิสภาและสภาผู้แทน
ย่อมเริ่มต้นและยุติลงพร้อมกัน

มาตรา ๕๒ ในปีหนึ่งมีสมัยประชุมของสภาทั้งสอง
สมัยหนึ่งหรือหลายสมัยแล้วแต่สภาผู้แทนจะกำหนด การ
ประชุมครั้งแรกต้อง กำหนดให้สมาชิกได้มาประชุมภายใน
สามสิบวัน นับแต่วันเลือกตั้ง วันเริ่มสมัยประชุมประจำ
ปีให้สภาผู้แทนเป็นผู้กำหนด

มาตรา ๕๓ สมัยประชุมสามัญสมัยหนึ่ง ๆ มีกำหนด
เวลาเก้าสิบวัน แต่พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้า ๆ ให้ขยาย
เวลาออกไปก็ได้

ตอนที่ ๕๓ เล่ม ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๕ พฤศจิกายน ๒๔๘๐

อนึ่งในระหว่างเวลาเก้าสิบวันนั้นจะโปรดเกล้า ฯ โปรด
ประชุมก็ได้

มาตรา ๕๔ พระมหากษัตริย์ทรงเรียกประชุมวุฒิสภา
และสภาผู้แทนตามสมัยประชุม ทรงปิดและเปิดประชุม

พิธีเปิดประชุมจะทรงพระกรุณาเสด็จดำเนิน มาทรงทำ
หรือจะโปรดเกล้า ฯ ให้รัชชทายาท กับบรรลุนิติภาวะแล้ว
หรือผู้ใดผู้หนึ่งกระทำพิธีแทนพระองค์ก็ได้

มาตรา ๕๕ เมื่อเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์ของ
แผ่นดิน พระมหากษัตริย์จะทรงเรียกประชุมวิสามัญแห่ง
สภาทั้งสองก็ได้

มาตรา ๕๖ สมาชิกวุฒิสภาและสภาผู้แทนทั้งสองสภา
หรือสมาชิกแต่ละสภามีจำนวน ไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสาม ของ
สมาชิกของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อยื่นร้องขอให้นำความ
กราบบังคมทูลขอให้ทรงเรียกประชุมวิสามัญแห่งสภาทั้งสอง
ก็ได้

ตอนที่ ๕๓ เล่ม ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

คำร้องขอตั้งกล่าวในวาระก่อน ถ้าเป็นของสมาชิก
แห่งสภาใด ก็ให้ยื่นต่อสภานั้น ถ้าเป็นของสมาชิกทั้งสอง
สภา ก็ให้ยื่นต่อประธานสภาของสภาที่มีสมาชิกเข้าชื่อมาก
กว่า ถ้ามีจำนวนเท่ากันให้ยื่นต่อประธานวุฒิสภา

ให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้อง ขอนำความกราบ
บังคมทูล และรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๕๑ ในระหว่างสมัยประชุม ผู้ใดจะฟ้องร้อง
สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาผู้แทนในทางอาญา ศาล
จะต้องได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก ก่อน จึงจะ
พิจารณาได้ แต่การพิจารณาคดีนั้นต้องมีให้เป็นการชัดขวาง
ต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะเข้ามาประชุม

การพิจารณาคดีที่ศาลได้กระทำไปก่อนล่ำอ้างว่าจำเลย
เป็นสมาชิกของสภาใดสภาหนึ่งนั้น ย่อมเป็นอันใช้ได้

มาตรา ๕๒ ในระหว่างการสมัยประชุม ห้ามไม่ให้จับ
หรือหมายเรียกตัวสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนไป

ตอนที่ ๕๓ เล่ม ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๘ พฤศจิกายน ๒๔๘๐

กักขัง เว้นแต่จับในขณะที่กระทำผิด แต่ต้องรีบรายงาน
ไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก ประธานแห่ง
สภานั้นอาจส่งปล่อยผู้ถูกจับให้พ้นจากการกักขังได้

มาตรา ๕๘ ถ้าสมาชิกวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนถูกกักขัง
ในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อ
ถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณีต้อง
ส่งปล่อย ถ้าหากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ

คำสั่งปล่อยตามความในวรรคก่อนให้มีผลบังคับตั้งแ
วันปล่อย จนถึงวันสุดท้ายแห่งการประชุม

มาตรา ๖๐ ร่างพระราชบัญญัติให้เสนอต่อสภาผู้แทน
ก่อน เมื่อสภาผู้แทนได้พิจารณาลงมติให้ใช้ได้แล้ว ให้
นำเสนอต่อวุฒิสภา ถ้าวุฒิสภาพิจารณาลงมติเห็นชอบด้วย
โดยไม่แก้ไขแล้ว ก็ดำเนินการต่อไปตามความใน
มาตรา ๒๘

ถ้าหากวุฒิสกาลงมติไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ส่งร่าง
พระราชบัญญัตินั้นกลับคืนมาให้สภาผู้แทนพิจารณาใหม่ ถ้า

ตอนที่ ๕๓ เล่ม ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๕ พฤศจิกายน ๒๔๕๐

สภาผู้แทนลงมติเห็นชอบตามวุฒิสภาแล้วก็ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป

ถ้าวุฒิสภาลงมติให้แก้ไขเพิ่มเติม ก็ให้ส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นกลับคืนมาให้สภาผู้แทนพิจารณาใหม่ ถ้าสภาผู้แทนลงมติเห็นชอบตามที่วุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติมมา ก็ให้ดำเนินการต่อไปตามความในมาตรา ๒๕

ถ้าหากสภาผู้แทนลงมติยืนยันตามเดิมในร่างพระราชบัญญัติที่ส่งกลับคืนมา ตามความในวรรคสอง หรือ วรรคสาม ด้วยคะแนนเสียงมากกว่าครึ่งของสมาชิกทั้งหมดแล้ว ก็ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา และให้ดำเนินการต่อไปตามความในมาตรา ๒๕

มาตรา ๖๑ ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินนั้นจะเสนอได้โดยคณะรัฐมนตรีหรือโดยสมาชิกรัฐสภาซึ่งมีนายกรัฐมนตรีรับรอง

ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินหมายถึงร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อความต่อไปนี้ทั้งหมด หรือแต่ข้อใดข้อหนึ่ง กล่าวคือ การตั้งขึ้นหรือยกเลิก หรือลด หรือเปลี่ยนแปลง

ตอนที่ ๕๓ เล่ม ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๘ พฤศจิกายน ๒๔๕๐

แก้ไข หรือผ่อน หรือวางระเบียบการบังคับ อันเกี่ยวแก่
การภาษีหรืออากร หรือว่าด้วยเงินตรา การจัดสรร รั้ง
รักษา หรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการกู้เงิน หรือการประกัน
หรือการใช้เงินกู้

ในกรณีเป็นที่สงสัย ให้เป็นอำนาจของประธานสภา
ผู้แทนที่จะวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติใด เป็นร่างพระราช
บัญญัติเกี่ยวด้วยการเงินหรือไม่

มาตรา ๖๒ ร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนได้ลงมติ
ให้ใช้ได้ และได้เสนอไปยังวุฒิสภานั้น วุฒิสภาจะต้อง
พิจารณาและลงมติภายในกำหนดสามสัปดาห์ แต่ถ้ร่าง
พระราชบัญญัตินั้น เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน
วุฒิสภาจะต้องพิจารณาและลงมติภายในกำหนด ๑๕ วัน

กำหนดวันดังกล่าวในวรรคก่อนให้หมายถึงวันในสมัย
ประชุมและเริ่มนับตั้งแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นได้มาถึง
วุฒิสภา

ถ้าวุฒิสภาไม่ได้พิจารณา ลงมติในร่างพระราชบัญญัติที่
สภาผู้แทนส่งมาภายในกำหนดเวลาที่กล่าวในวรรคแรก ก็
ให้ถือว่าวุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัตินั้น

ตอนที่ ๕๓ เล่ม ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๕ พฤศจิกายน ๒๔๕๐

มาตรา ๖๓ งบประมาณแผ่นดินประจำปี ต้องตราขึ้นเป็นพระราชบัญญัติ ถ้าพระราชบัญญัติออกไม่ทันปีใหม่ ให้ใช้พระราชบัญญัติปีก่อนนั้น ไปพลาง

มาตรา ๖๔ วุฒิสภาและสภาผู้แทน มีอำนาจควบคุมราชการแผ่นดิน โดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๖๕ ในที่ประชุมของวุฒิสภาหรือสภาผู้แทน สมาชิกทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในข้อความใด อันเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีข่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบได้ เมื่อเห็นว่าข้อความนั้นยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์ของแผ่นดิน

มาตรา ๖๖ การประชุมวุฒิสภาและสภาผู้แทนข่อมเป็นการเปิดเผย ตามลักษณะที่กำหนดไว้ใน ข้อบังคับของแต่ละสภา แต่ถ้าหากคณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกของแต่ละสภาไม่ต่ำกว่า ๒๕ คนร้องขอให้ประชุมลับ ก็ให้ประชุมลับ

มาตรา ๖๗ วุฒิสภาและสภาผู้แทนมีอำนาจเลือกสมาชิกแห่งสภาตั้งเป็นคณะกรรมการสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลที่เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิกในสภาก็ตาม

ตอนที่ ๕๓ เล่ม ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๕ พฤศจิกายน ๒๔๕๐

เป็นคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อกระทำการหรือพิจารณา
สอบสวนข้อความใด อันอยู่ในวงงานของสภาแล้วรายงาน
ต่อสภา คณะกรรมการที่กล่าวนี้ ย่อมมีอำนาจเรียกบุคคล
ใดมาชี้แจง แสดงความเห็น ในเรื่อง กิจการที่กระทำ หรือ
พิจารณาอยู่นั้นได้

เอกสิทธิที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๐ นั้น ให้คุ้มครองถึง
บุคคลผู้ที่กระทำหน้าที่ตามมาตรานี้ด้วย

มาตรา ๖๘ การประชุมคณะกรรมการตามมาตรา
๖๗ นั้น ต้องมีกรรมการไม่ต่ำกว่าครึ่งจำนวนมาประชุม
จึงเป็นองค์ประชุมได้

มาตรา ๖๙ วุฒิสภาและสภาผู้แทนมีอำนาจตั้งข้อ
บังคับการประชุม และการปรึกษาของสภา เพื่อดำเนินการ
ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

ส่วนที่ ๔

การประชุมร่วมกันของรัฐสภา

มาตรา ๗๐ ในกรณีต่อไปนี้ ให้รัฐสภาประชุมร่วมกัน

ตอนที่ ๕๓ เล่ม ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๕ พฤศจิกายน ๒๔๕๐

- (๑) การให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติตามความในมาตรา ๑๒
- (๒) การปรึกษาร่างพระราชบัญญัติกัณฑ์ใหม่ตามความในมาตรา ๓๐
- (๓) พิธีเปิดประชุมรัฐสภาตามความในมาตรา ๕๔
- (๔) การลงมติความไว้วางใจในคณะรัฐมนตรี ตามความในมาตรา ๗๗
- (๕) การให้ความยินยอมในการประกาศสงครามตามความเห็นชอบในมาตรา ๘๓
- (๖) การให้ความเห็นชอบแก้หนังสือสัญญาตามความในมาตรา ๘๔
- (๗) การตีความในรัฐธรรมนูญตามความในมาตรา ๘๔

มาตรา ๗๑ ให้ประธานวุฒิสภาเป็นประธานของที่ร่วมประชุมของรัฐสภา และให้ประธานสภาผู้แทนเป็นรองประธาน

มาตรา ๗๒ ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ให้ใช้ข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของวุฒิสภาโดยอนุโลม

มาตรา ๗๓ ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ให้มีนำบท
ที่ชี้แก่สภาทั้งสองมาใช้โดยอนุโลม

หมวด ๕

อำนาจบริหาร

มาตรา ๗๔ พระมหากษัตริย์ทรงตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้น
คณะหนึ่ง ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง และ
รัฐมนตรีอย่างน้อยสี่ห้าคน อย่างมากยี่สิบห้าคน

ในการตั้งนายกรัฐมนตรี ประธานคณะอภิรัฐมนตรีเป็น
ผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ รัฐมนตรีต้องไม่เป็น
ข้าราชการประจำ

มาตรา ๗๕ ให้คณะรัฐมนตรีมีอำนาจบริหารราชการ
แผ่นดิน

มาตรา ๗๖ รัฐมนตรีผู้มิได้เป็นสมาชิกแห่งสภา ย่อม
มีสิทธิไปประชุม และแถลงข้อเท็จจริง หรือ แสดงความคิดเห็น
ในวุฒิสภาหรือในสภาผู้แทน หรือในที่ประชุมร่วมกัน
ของรัฐสภาได้ แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน

ตอนที่ ๕๓ เล่ม ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๕ พฤศจิกายน ๒๔๕๐

เอกสิทธิที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๐ นั้น ให้นำมาใช้โดย
อนโลม

มาตรา ๗๗ ในการดำเนินนโยบายบริหารราชการ
แผ่นดิน คณะรัฐมนตรีต้องได้รับความไว้วางใจของรัฐสภา

รัฐมนตรีผู้ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ว่าการกระทรวง ต้อง
รับผิดชอบในหน้าที่ของตนต่อรัฐสภา ในทางรัฐธรรมนูญ
และรัฐมนตรีทุกคนจะได้รับการแต่งตั้งให้ว่าการ กระทรวง
หรือไม่ก็ตาม ก็ต้องรับผิดชอบร่วมกันในนโยบายทั่วไปของ
คณะรัฐมนตรี

นโยบายของคณะรัฐมนตรีแต่ละคณะที่ได้ดำเนินมา จะ
เสร็จลงหรือที่ดำเนินการอยู่เพียงใดก็ตาม คณะรัฐมนตรีผู้
บริหารราชการแผ่นดินภายหลังจากจะเลิกล้มหรือแก้ไขให้ผิด
อย่างอื่นมิได้ เว้นแต่จะเสนอขอรับพระบรมราชวินิจฉัย
และได้รับพระบรมราชานุญาตแล้ว

มาตรา ๗๘ รัฐมนตรีทั้งคณะต้องออกจากตำแหน่ง เมื่อ
มีพระบรมราชโองการหรือเมื่อสภาผู้แทนลงมติไม่ไว้วางใจ

ตอนที่ ๕๓ เล่ม ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา พุทธศักราช ๒๔๕๐

ตามมาตรา ๔๒ หรือรัฐสภาไว้ให้ความไว้วางใจตามมาตรา ๗๗ หรือเมื่อสภาผู้แทนชุดที่มีส่วนให้ความไว้วางใจแก่คณะรัฐมนตรีในขณะที่เข้ารับหน้าที่นั้นสุดสิ้นลง ในกรณีดังกล่าว หลังจากนั้นและกรณีที่คณะรัฐมนตรี ลาออก จากตำแหน่งเอง คณะรัฐมนตรีที่ออกนั้นต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อทำหน้าที่ไปจนกว่าจะตั้งคณะรัฐมนตรีชุดใหม่

มาตรา ๗๘ ความเป็นรัฐมนตรีสุดสิ้นลงเฉพาะตัวโดย

- (๑) โดยพระบรมราชโองการ
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก
- (๔) ขาดคุณสมบัติตามความในมาตรา ๔๑ (๑)
- (๕) รัฐสภาลงมติไม่ไว้วางใจ

มาตรา ๘๐ ในเหตุฉุกเฉินที่มีกฎหมายเป็นรั้วตัวอันจะรักษาความปลอดภัยสาธารณะหรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ และจะเรียกประชุมรัฐสภาให้ทันทั่วทั้งที่ได้ก็ดี หรือกรณีเช่นว่านั้นเกิดขึ้นในระหว่างสภาผู้แทนถูกยุบก็ดี พระมหา

ตอนที่ ๕๓ เล่ม ๖ ๔ ราชกิจจานุเบกษา ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

กษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ไว้บังคับ ดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

ในการประชุมรัฐสภาคราวต่อไป ให้นำพระราชกำหนดนั้นเสนอต่อรัฐสภาเพื่อทราบ

มาตรา ๘๑ ในระหว่างสมัยประชุม ถ้าคณะรัฐมนตรีเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการภาษีอากรหรือเงินตราฉบับใด จะต้องได้รับพิจารณาโดยด่วนและลับเพื่อรักษาผลประโยชน์ของแผ่นดิน จะถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์เพื่อตราเป็นพระราชกำหนดให้ไว้ตั้งพระราชบัญญัติก็ได้

มาตรา ๘๒ พระมหากษัตริย์ทรงพระราชอำนาจในการประกาศใช้กฎอัยการศึก

มาตรา ๘๓ พระมหากษัตริย์ทรงพระราชอำนาจในการประกาศสงครามเมื่อได้รับความยินยอมของรัฐสภา

มาตรา ๘๔ พระมหากษัตริย์ทรงพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสงบศึกและทำหนังสือสัญญาอื่น ๆ กับนานาประเทศ

ตอนที่ ๕๓ เล่ม ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๙ พฤศจิกายน ๒๔๕๐

มาตรา ๘๕ พระมหากษัตริย์ทรงพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ

มาตรา ๘๖ พระมหากษัตริย์ทรงพระราชอำนาจในการตราพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๘๗ ภายใต้งบบังคับแห่งมาตรา ๕๖ และมาตรา ๗๔ บทกฎหมาย พระราชหัตถเลขาและพระบรมราชโองการได้อันเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน ต้องมีรัฐมนตรีคนหนึ่งลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

หมวด ๖

อำนาจตุลาการ

มาตรา ๘๘ การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะ ซึ่งจะต้องดำเนินตาม กฎหมายและในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

มาตรา ๘๙ บรรดาศาลทั้งหลายจัดตั้งขึ้นได้ แต่โดยพระราชบัญญัติ

ตอนที่ ๕๓ เล่ม ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๕ พฤศจิกายน ๒๔๕๐

มาตรา ๕๐ การตั้งศาลขึ้นใหม่ เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่งหรือตั้งข้อหาฐานใดฐานหนึ่ง โดยฉะเพาะแทนศาลธรรมดาที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้น จะกระทำมิได้

มาตรา ๕๑ ผู้พิพากษาย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามกฎหมาย

มาตรา ๕๒ การแต่งตั้ง การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน การย้ายและการถอดถอนผู้พิพากษา จะต้องได้รับความเห็นชอบของพระมหากษัตริย์และของคณะกรรมการตุลาการ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

หมวด ๗

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๕๓ รัฐธรรมนูญนี้แก้ไขเพิ่มเติมได้โดยความเห็นชอบของรัฐสภา

หมวด ๘

บทสุดท้าย

มาตรา ๕๔ รัฐสภาทรงไว้ซึ่งสิทธิเด็ดขาดในการตีความแห่งรัฐธรรมนูญ

มติในการตีความแห่งรัฐธรรมนูญ ต้องมีเสียงเกินด้วยไม่ต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งสองสามารถรวมกัน

มาตรา ๕๕ บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินั้นเป็นโมฆะ

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๕๖ ในวาระเริ่มแรก วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงเลือกตั้ง ภายในกำหนด ๑๕ วันนับตั้งแต่วันใช้รัฐธรรมนูญ และถ้าจำเป็นจะทำการประชุมวุฒิสภาก็ได้ ซึ่งในกรณีนี้ให้วุฒิสภาที่มีอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาไปจนกว่าการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะสำเร็จเรียบร้อย

ตอนที่ ๕ มาตรา ๔ ราชกิจจานุเบกษา ๕ พฤศจิกายน ๒๔๕๐

มาตรา ๕๗ ในวาระเริ่มแรกให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกผู้แทน โดยถือเกณฑ์จำนวนราษฎรสองแสนคน ต่อสมาชิกผู้แทนหนึ่งคน ถ้าเขตจังหวัดใดมีจำนวนราษฎรตามผลสำรวจสำมะโนครัวครั้งสุดท้ายเกินกว่าสองแสนคน ให้จังหวัดนั้นมีจำนวนสมาชิกผู้แทนเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนต่อจำนวนราษฎรทุกสองแสนคน เศษของสองแสนคนถ้าถึงครึ่งหรือกว่าให้นับเป็นสองแสน และวิธีการเลือกตั้งให้ใช้วิธีรวมเขตจังหวัด

คุณสมบัติของผู้เลือกตั้ง และผู้สมัครรับเลือกตั้ง อื่นทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้ง ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๓ พุทธศักราช ๒๔๗๕ เท่าที่ไม่ขัดกับวิธีเลือกตั้งรวมเขตต์ และให้ยกเว้นการห้ามตามมาตรา ๑๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕

ฉบับพิเศษ หน้า ๓๒

ตอนที่ ๕๓ เล่ม ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๕ พฤศจิกายน ๒๔๕๐

มาตรา ๕๘ ให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
ตามความในมาตรา ๕๗ ให้เสร็จสิ้นลงภายในกำหนดเก้าสิบ
วัน นับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญนี้.

ประกาศ ณ วันที่ ๕ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๕๐

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

ผู้บัญชาการทหารแห่งประเทศไทย

๕ พฤศจิกายน ๒๔๕๐